

EU NIEUWSBRIEF ACTUARIEEL GENOOTSCHAP

Deze EU Nieuwsbrief van het Actuarieel Genootschap is bedoeld om leden, studenten en belangstellenden, te informeren over (actuariële) ontwikkelingen in Europa. Het doorsturen van deze nieuwsbrief buiten deze doelgroep wordt niet op prijs gesteld. Belangstellenden kunnen zich richten tot het redactiesecretariaat (pascale.heese@ag-ai.nl) voor het regulier ontvangen van deze Nieuwsbrief. Copyright berust bij het Actuarieel Genootschap. Het overnemen van passages in andere publicaties is toegestaan met bronvermelding. Onderzoek voor deze EU-nieuwsbrief is beëindigd op 25 april 2013.

In deze EU nieuwsbrief:

UITBREIDING EU MET KROATIË 3

Als alles volgens planning verloopt, wordt Kroatië op 1 juli 2013 de achtentwintigste lidstaat van de EU. Kroatië is kandidaat-lidstaat van de Europese Unie sinds juni 2004. In oktober 2005 zijn de toetredingsonderhandelingen geopend.

OMNIBUS II EN SOLVENCY II (INCLUSIEF UITSTAANDE RAADPLEGINGEN) 3

De 'Long Term Guarantee Assessment' (LTGA) studie is afgerond. Deze oefening is gestart op 28 januari van dit jaar en is beëindigd op 31 maart jl.

INSURANCE MEDIATION DIRECTIVE II 4

Rond het Commissie voorstel over de herziening van de verzekeringsbemiddelingsrichtlijn (IMD II) is het nu al ruim een maand stil. Dit komt omdat IMD II tijdens het Ierse presidentschap niet hoog op de agenda van de Raad staat en er sinds 28 november 2012 geen vergadering van experts meer geweest is op raadsniveau.

FINANCIAL CONGLOMERATES DIRECTIVE II 5

De Commissie heeft nog steeds geen voorstel voor een richtlijn over FICOD II geschreven, ook al stond dit voor eind 2012 gepland.

EUROPESE BANKENUNIE 6

Het voorstel over de Europese Bankenuie bestaat uit meerdere deelvoorstellen. De voorstellen zijn op te delen in een viertal stappen.

WITBOEK PENSIOENEN 7

De Europese Commissie heeft op 16 februari 2012 het Witboek Pensioenen, 'Een agenda voor adequate, veilige en duurzame pensioenen', gepubliceerd.

HERZIENING IORP II (INCLUSIEF QIS)..... 8

Op 19 oktober 2012 gaf EIOPA het startschot voor de pensioenen-QIS oefening, uitgeschreven ter voorbereiding van een eventuele IORP II richtlijn. Die studie is ondertussen afgerond en zowel de nationale toezichthouders als EIOPA zijn de resultaten aan het analyseren.

NAAR EUROPEES HERSTEL EN AFWIKKELINGSKADER VOOR VERZEKERAARS? ... 9

Momenteel wordt er een voorstel tot totstandbrenging van een kader voor herstel en afwikkeling van banken door de Europese Raad en het Europees Parlement besproken.

NIEUWS VAN EIOPA 10

Op 15 maart jl. hebben EIOPA en de Wereldbank een memorandum getekend over de ontwikkeling van de wereldwijde verzekeringssector.

HERZIENING RICHTLIJN BEROEPSKWALIFICATIES..... 12

De Europese Commissie heeft op 19 december 2011 een voorstel voor een herziening van de richtlijn beroepskwalificaties gepubliceerd.

G-SIFI's EN DE VERZEKERINGSSECTOR	12
De FSB (Financial Stability Board) beslist welke instellingen kwalificeren als SIFI (Systemically Important Financial Institution), maar welke verzekeraars als G-SIIs gekwalificeerd worden (Global Systemically Important Insurers) is nog steeds niet bekend.	
GROENBOEK LANGE TERMIJN FINANCIERING	13
De Europese Commissie heeft eind maart een Groenboek aangenomen dat het startsein geeft voor een drie maanden durende openbare raadpleging over de wijze waarop het aanbod van lange termijn financiering moet worden bevorderd en het systeem van financiële bemiddeling voor langetermijninvesteringen in Europa moet worden verbeterd en gediversifieerd.	
VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING.....	14
In januari 2012 publiceerde de Europese Commissie een voorstel voor een verordening op het gebied van gegevensbescherming.	
DG INTERNE MARKT, AFDELING PENSIOENEN & VERZEKERINGEN.....	14
Karel van Hulle, hoofd van de afdeling Pensioenen en Verzekeringen binnen het DG voor de Interne Markt is met pensioen gegaan.	
EUROPESE AGENDA 2013	15
AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN.....	16

UITBREIDING EU MET KROATIË

Als alles volgens planning verloopt, wordt Kroatië op 1 juli 2013 de achtentwintigste lidstaat van de EU. Kroatië is kandidaat-lidstaat van de Europese Unie sinds juni 2004. In oktober 2005 zijn de toetredingsonderhandelingen geopend. Met instemming van de Europese Commissie, de lidstaten en het Europees Parlement, werden de onderhandelingen in 2011 afgesloten. Een jaar later, in januari 2012, stemde ook de Kroatische bevolking via een referendum in met de toetreding tot de Europese Unie. In februari 2008 zijn de toetredingscriteria vastgesteld waaraan Kroatië moet voldoen om te kunnen toetreden. De grootste knelpunten waren het terugkeerbeleid voor vluchtelingen, de rechten van minderheden en het terugdringen van corruptie. Kroatië heeft hervormingen in het openbaar bestuur doorgevoerd en heeft aanpassingen gedaan aan de wet- en regelgeving en de vrijemarkteconomie. Vanwege een grensconflict met Slovenië werden de onderhandelingen in december 2008 tijdelijk opgeschort. Na succesvolle bemiddeling door het Zweeds voorzitterschap zijn de onderhandelingen in oktober 2009 hervat.

Na het laatste rapport over de voorbereidingen heeft de Europese Commissie besloten dat niets de toetreding nog in de weg staat. Aanvankelijk had Kroatië op het vlak van fraudebestrijding nog werk voor de boeg maar ook dat probleem is van de baan dankzij een actieplan.

Voordat daadwerkelijke toetreding plaatsvindt moeten alle huidige 27 lidstaten het Verdrag ratificeren. Op Denemarken en Duitsland na hebben alle EU-lidstaten het toetredingsverdrag met Kroatië geratificeerd. Nederland deed dat in april 2013. In de aanloop naar het effectieve lidmaatschap van de EU hebben de Kroaten sinds 14 april 2013 al twaalf politici in Brussel, die hen vertegenwoordigen in het Europees Parlement.

OMNIBUS II EN SOLVENCY II (INCLUSIEF UITSTAANDE RAADPLEGINGEN)

De 'Long Term Guarantee Assessment' (LTGA) studie is afgerond. Deze oefening is gestart op 28 januari van dit jaar en is beëindigd op 31 maart jl. Tijdens deze oefening hebben Europese verzekeraars een 13-tal volledige balansen opgemaakt volgens Solvency II (SII). In de loop van het project zijn er regelmatig updates verschenen op de webpagina van EIOPA, met onder andere verbeteringen van de technische specificaties. Wat uit deze updates en dus uit het verloop van de studie begrepen kan worden is dat er toch nog veel onduidelijkheden waren. De resultaten liggen nu bij de nationale autoriteiten ter validatie, waarna ze naar EIOPA worden gestuurd. Het rapport aan de Commissie is voorzien op 14 juni a.s. Het rapport van de Commissie aan het Europees Parlement staat gepland voor 12 juli a.s.

Ondertussen blijft Omnibus II (OII) vastzitten, de triloogpartijen wachten op de resultaten van de LTGA om naar het einde toe te kunnen werken. De verwachte datum waarop de triloog weer hervat kan worden is vooralsnog september 2013. De geplande datum voor de plenaire stemming in het Europees Parlement is ondertussen 22 oktober geworden. OII is zeer belangrijk omdat het ook de omzettings- en toepassingsdatum van SII aangeeft. Deze staat voorlopig dankzij Quick Fix op 30 juni 2013 (omzettingsdatum) en op 1 januari 2014 (toepassingsdatum). Naar verwachting zullen deze data opgeschoven worden omdat zij niet langer realistisch zijn.

EIOPA heeft daarom op 27 maart jl. vier SII tussentijdse voorlopige maatregelen ter consultatie gepubliceerd.

De consultatie over deze tussentijdse maatregelen loopt tot en met 19 juni 2013. Na de consultatie kunnen de eventueel aangepaste interim maatregelen dan aangenomen worden door EIOPA tegen eind september en in oktober 2013 vertaald worden met als voorziene publicatiedatum 1 november 2013. Daarna hebben de nationale toezichthouders twee maanden om te reageren op elk van deze 4 aanbevelingen en hun reactie aan EIOPA kenbaar te maken: 'comply or explain' (toepassen of anders uitleggen waarom niet). Nationale toepassing is voorzien vanaf 1 januari 2014. Deze tussentijdse maatregelen zijn niet gericht aan de verzekeringsondernemingen maar zullen de vorm aannemen van richtsnoeren, gericht aan de nationale bevoegde autoriteiten (National Competent Authorities oftewel NCAs). Zij adviseren over hoe de NCAs zich moeten opmaken om SII toe te passen. Zij laten het dus over aan de NCAs om hun eigen interim maatregelen te nemen, als deze dat zouden verkiezen. Dit staat uitgelegd in de begeleidende nota ([cover note](#)) die EIOPA uitgaf samen met de vier voorlopige interim maatregelen: *It is for NCAs to determine how to comply with EIOPA Guidelines by incorporating them into their regulatory or supervisory framework in an appropriate manner.*" EIOPA zal de resultaten openbaar kenbaar maken.

De vier tussentijdse maatregelen zijn:

- a. Aanbevelingen over een Governance Systeem;
- b. Aanbevelingen inzake toekomstgerichte beoordeling van eigen risico van de onderneming (op basis van de ORSA principes);
- c. Aanbevelingen voor het indienen van informatie aan de nationale bevoegde autoriteiten;
- d. Aanbevelingen over de pre-applicatie voor Interne Modellen.

Zie ook: <https://eiopa.europa.eu/consultations/qis/insurance/long-term-guarantees-assessment/index.html>
<https://eiopa.europa.eu/consultations/consultation-papers/index.html>

INSURANCE MEDIATION DIRECTIVE II

Rond het Commissie voorstel over de herziening van de verzekeringsbemiddelingsrichtlijn (IMD II) is het nu al ruim een maand stil. Dit komt omdat IMD II tijdens het Ierse presidentschap niet hoog op de agenda van de Raad staat en er sinds 28 november 2012 geen vergadering van experts meer geweest is op raadsniveau.

In het Europees Parlement is ECON de verantwoordelijke Commissie voor IMD II, met Werner Langen (EPP, DE) als rapporteur. Op 8 februari jl. is het indienen van amendementen op het voorstel afgelopen. In totaal zijn er 675 amendementen ingediend. Deze staan op de agenda om voor de eerste keer besproken te worden in ECON op 24 april jl. De hoeveelheid amendementen geeft aan dat er geen eenduidige visie is in ECON over hoe IMD II eruit moet zien en dat andere Europarlementariërs het niet noodzakelijkerwijs eens zijn met de 109 amendementen die Langen in zijn rapport voorstelt. Een voorbeeld hiervan is dat rapporteur Langen voorstelt om verkopers van reisverzekeringen en andere bijkomende verzekeringen uit te sluiten terwijl andere MEP's amendementen hebben ingediend met de strekking dat iedere verkoper van verzekeringen, ook de 'toevallige' inbegrepen moet worden.

IMCO, het Comité voor de Interne markt en consumentenbescherming had graag een gedeeld rapport met ECON geschreven maar dat is ze niet gelukt. Wel is duidelijk dat een deel van de amendementen ingediend in ECON beïnvloed zijn door IMCO, omdat zij

eerder over IMD II hebben beraadslaagd dan ECON. Zo zijn bijvoorbeeld de amendementen 104 en 105 uit het rapport van Catherine Stihler uit IMCO ook door haar ingediend bij ECON als amendement 338.

Voorlopig is de stemming in ECON over de IMD II uitgesteld naar 27 mei en is de datum voor de plenaire vergadering verzet naar 10 september 2013.

FINANCIAL CONGLOMERATES DIRECTIVE II

De Commissie heeft nog steeds geen voorstel voor een richtlijn over FICOD II geschreven, ook al stond dit voor eind 2012 gepland. Er moeten nog te veel andere dossiers, zoals Solvency II, afgerond worden alvorens de Commissie verder zal kunnen gaan met het ontwikkelen van de richtlijn voor financiële conglomeraten. Op 15 maart is er wel een 'Commissie Staff Working document' gepubliceerd (dat om 'technische redenen' niet is uitgekomen samen met het rapport van eind december over de herziening van de financiële conglomeraten richtlijn (FICOD I)). In dit document wordt nog eens onderstreept dat deze richtlijn ter ondersteuning dient van een aantal andere in de sector, zoals CRD en Solvency II.

De recente veranderingen van FICOD I moeten door de Lidstaten omgezet zijn in nationaal recht deels tegen 10 juni 2013, deels tegen 22 juli 2013. Hierdoor kunnen de uitwerkingen ervan niet onderzocht worden voor het einde van 2014. Niets sluit echter uit dat er vooralsnog wijzigingen aan FICOD I kunnen gebeuren gezien het huidig debat over de structuur van de banksector (in de context van het Liikanen rapport).

Ook interessant is dat het gezamenlijk comité van de Europese Toezicht Autoriteiten (ETA's of ESAs) haar eerste 'Rapport over de risico's en zwakheden in het Financiële Systeem van de Unie' (Report on Risks and Vulnerabilities in the European Union's (EU) Financial System) heeft gepubliceerd. In dit rapport worden de sector overschrijdende risico's in de Europese financiële markten en systeem benoemd, en opgevolgd met aanbevelingen voor gecoördineerde beleidsvoering en toezichtactiviteiten door beleidsmakers, de ESAs en de lidstaten. Het rapport moet op regelmatige basis uitgebracht worden. Gabriel Bernardino zei bij de voorstelling: "Het eerste rapport van de drie Europese toezichtautoriteiten heeft een aantal belangrijke sector overschrijdende risico's van het Europese financiële systeem benoemd. Dit zijn fragmentatie, teveel afhankelijkheid van onderpanden, kwaliteit van de activa en het verlies aan vertrouwen in de instellingen en de benchmarks. Dit sector overschrijdende werk geeft EU beleidsmakers en toezichthouders een overzicht van de risico's die ze moeten voorkomen en haalt ons uit het tunnelperspectief van de focus op de afzonderlijke sector en het daaraan gekoppelde risico het overzicht te verliezen." Winst is er volgens de aanbevelingen van het comité vooral te halen indien de lidstaten samen achter oplossingen staan en er haast wordt gemaakt met de oprichting van de Bankenunie, inclusief het gemeenschappelijk toezichtmechanisme (Single Supervisory Mechanism) en het raamwerk voor herstel en afwikkeling. De ESAs moeten zich op hun beurt inspannen voor wat betreft het Single Rulebook en de Handboeken voor Toezichthouders.

Zie ook:

- http://ec.europa.eu/internal_market/financial-conglomerates/docs/121220_staff-working-document-conglomerates_en.pdf

- https://eiopa.europa.eu/fileadmin/tx_dam/files/Press-Room/releases/2013-04-12_JC_Report_on_Risks_and_Vulnerabilities.pdf

EUROPESE BANKENUNIE

Het voorstel over de Europese Bankenunie bestaat uit meerdere deelvoorstellen. De voorstellen zijn op te delen in een viertal stappen:

- Stap 1: Gemeenschappelijk Europees toezichtsmechanisme
- Stap 2: Gecoördineerde kader voor de afwikkeling van banken
- Stap 3: Eenduidig afwikkelingsmechanisme (SRM)
- Stap 4: Afronding van de bancaire unie voorbij de SRM

Het belangrijkste onderdeel van stap 1 is het Gemeenschappelijk toezichtsmechanisme (GTM) of Single Supervisory Mechanism (SSM). Dit mechanisme bestaat uit twee voorstellen, een EBA richtlijn en een ECB verordening. Het SSM wordt ondersteund door de kapitaalsvereisten op basis van Basel III, in de EU ook wel CRD IV genoemd. Aan al deze punten is de afgelopen maanden hard gewerkt, en op 19 maart jl. werd een akkoord bereikt over de ECB verordening en in triloog over de EBA richtlijn. Deze akkoorden zijn door de Raad nog eens bevestigd op 12 april jl. tijdens de informele top. Nu is het wachten tot het Europees Parlement de overeengekomen tekst van de EBA verordening goedkeurt. Dit is voorzien op 21 mei a.s., waarna de Raad de teksten formeel aanneemt. Het SSM wijst de ECB aan als toezichthouder van de banken in de eurozone, in nauwe samenwerking met de nationale toezichthouders. Het SSM zou op 1 juli 2014 van kracht moeten worden. De ECB heeft geen bevoegdheid om toezicht uit te oefenen op verzekeringsondernemingen.

Er is heel wat discussie geweest over de monetaire versus prudentiële taken van het ECB. De monetaire taken van het ECB zullen strikt gescheiden worden van haar nieuwe toezichttaken om zo elke vorm van mogelijk belangenconflict tussen de monetaire en prudentiële doelstellingen te vermijden. Daarom wordt een Raad van Toezicht opgericht die verantwoordelijk zal zijn voor de voorbereiding van de toezichtstaken. Niet-eurozone landen die deel uitmaken van de SSM zullen hetzelfde volledige stemrecht krijgen in de Raad van Toezicht. De voorlopige beslissingen van die Raad zullen als goedgekeurd worden beschouwd tenzij de Raad van bestuur van het ECB ze verworpt. Het ECB zal ook voor wat betreft haar prudentiële taken bij toepassing van de ECB verordening verantwoording moeten afleggen aan het EP en de Raad. Uiteraard heeft dit punt heel wat voeten in de aarde gehad.

CRD IV is een complex dossier. De belangrijkste punten zijn: (a) een relatief groter kapitaal van topkwaliteit (tier 1-kernkapitaal, CET 1) om onverwachte verliezen te dekken, (b) aanvullende kapitaalvereisten in de vorm van buffers, (c) voorschriften inzake liquiditeit en hefboomwerking, (d) de mogelijkheid dat de lidstaten strengere prudentiële vereisten stellen (e) het aftoppen van bankiersbonussen en (f) krachtiger governance en grotere transparantie. Het zou kunnen dat elementen uit CRD IV op hun beurt invloed hebben op SII. De beoogde ingangsdatum voor CRD IV is 1 januari 2014.

Stap 2 moet het mogelijk maken om door middel van herstructurering en herkapitalisatie vroegtijdig in te grijpen wanneer een bank in moeilijkheden komt of dreigt te komen. De stemming over het Hökmark ontwerpverslag (Hökmark, Zwe, EPP) over het 'Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de totstandbrenging van een kader voor het herstel en de afwikkeling van kredietinstellingen en beleggingsondernemingen en tot wijziging van de Richtlijnen 77/91/EEG, 82/891/EG, 2001/24/EG, 2002/47/EG, 2004/25/EG, 2005/56/EG, 2007/36/EG en 2011/35/EU en Verordening (EU) nr. 1093/2010' in ECON heeft plaatsgevonden op 24 april jl.

Beren op de weg? De Duitse Minister van Financiën, Wolfgang Schäuble, zei op 13 april jl. dat de voltooiing van een Europese Bankenunie een verdragswijziging zou vereisen. Europees Commissaris Olli Rehn antwoordde dat dit iets is voor de lange termijn.

“De mening van de Commissie en haar juristen is dat de elementen van een succesvolle Bankenunie, inclusief het resolutiemechanisme (stap 3) en de regels voor de rechtstreekse herkapitalisatie van banken, kunnen worden gebouwd zonder een verdragswijziging. Ik zie eerder de discussie - over verdragswijziging - onderdeel zijn van een herstructurering op lange termijn van de economische en monetaire unie, maar het is geen voorwaarde voor een resolutiemechanisme of regels voor de rechtstreekse herkapitalisatie van banken”.

Oostenrijk en Duitsland zijn van mening dat een verdragswijziging nodig is, Frankrijk en Zweden hebben inmiddels de EU opgeroepen voort te maken met de invoering van de Bankenunie. De Franse Minister van Financiën, Pierre Moscovici, zei

“We willen een volledige Bankenunie en we willen het snel. We moeten zo ver mogelijk gaan zonder verdragswijziging en overwegen of (zulks) überhaupt nodig is. Het idee van een verdragswijziging, nooit populair in Europa, mag niet worden gebruikt als voorwendsel om de Bankenunie tegen te houden. ”

WITBOEK PENSIOENEN

De Europese Commissie heeft op 16 februari 2012 het Witboek Pensioenen, 'Een agenda voor adequate, veilige en duurzame pensioenen', gepubliceerd. Het moet oplossingen bieden voor de economische crisis en de toenemende vergrijzing. De oplossingen berusten op 3 pijlers. Allereerst moet er een balans komen in de tijdsverdeling van ouderen. Dit betekent dat ouderen, en vrouwen in het bijzonder, langer op de arbeidsmarkt blijven. Ten tweede zullen er aanvullende financiële mechanismen komen om de dekkingsgraad te verhogen. Ten derde zal de EU een instrument ontwikkelen om de vergrijzing in de gaten te houden en om meer synergie te creëren tussen de lidstaten. Een witboek bevat nog geen wetgevende maatregelen maar toont wel aan welk beleid de Europese Commissie wil voeren.

De Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid van het Europees Parlement heeft op 22 maart 2013 het ontwerpverslag van rapporteur Ria Oomen-Ruijten aangenomen.

In grote lijnen is de tekst positief voor de Nederlandse pensioenfondsen. Op enkele punten zal het Witboek echter minder goed uitpakken voor het Nederlandse stelsel.

Hoewel de verschillen tussen verzekeraars en pensioenfondsen erkend worden, is in de tekst het zogenoemde “same risk, same rule-principe” opgenomen. Dit betekent dat, als pensioenfondsen en verzekeraars hetzelfde risico hanteren, gelijke regels mogen worden opgesteld.

Het Witboek noemt verder de financiële transactie taks (FTT) als een oplossing voor de financiering van pensioenen op de lange termijn.

Het rapport wordt naar verwachting deze maand plenair besproken in het EP.

HERZIENING IORP II (INCLUSIEF QIS)

Op 19 oktober 2012 gaf EIOPA het startschot voor de pensioenen-QIS oefening, uitgeschreven ter voorbereiding van een eventuele IORP II richtlijn. Die studie is ondertussen afgerond en zowel de nationale toezichthouders als EIOPA zijn de resultaten aan het analyseren.

EIOPA heeft op 9 april jl. voorlopige QIS-resultaten gepubliceerd. Daaruit kwam naar voren dat EIOPA voorsnog niet klaar is met de analyse van de HBS (Holistic Balance Sheet) onderdelen van de QIS en dat zij daar de komende maanden verder aan zal blijven werken. "De resultaten van deze eerste QIS moeten met voorzichtigheid ("caution") bekeken worden" aldus EIOPA. Verder schrijft

EIOPA: "Veel pensioenfondsen hebben gesuggereerd dat de technische specificaties een begeleidend schrijven konden gebruiken over hun toepassing, zoals Duitsland heeft gedaan", "Veel pensioenfondsen ervoeren de technische specificaties als niet gebalanceerd" en "De Excel sheets waren nodeloos complex." Deze kritische tendens is ook terug te vinden in de waardering van de QIS door de pensioenfondsen waar België, Duitsland en Noorwegen een 2 (op maximaal 4) of lager geven voor de handleiding bij de documenten.

Groot-Brittannië, Nederland, Ierland, Duitsland, en sinds kort ook België, zijn gekant tegen een (duur) voorstel. Mogelijk voegen Spanje, Italië, Denemarken en Zweden zich nog bij deze critici. Dit zou betekenen dat een eventueel voorstel weggestemd kan worden in de Raad met een Qualified Majority Vote.

Het tijdsplan dat de Europese Commissie initieel voorzag omtrent IORP II kan niet langer aangehouden worden (QIS oefening tot einde december, eerste resultaten eind januari 2013, definitief rapport tegen 31 maart 2013). Het definitieve rapport wordt nu eind juni 2013 verwacht.

Verdere relevante studies staan op stapel zowel van de Commissie (zie: studie on "Effects of capital shock on growth according to EUC's macro-economic model") als van de ECB. Een voorstel voor een drie-pijler IORP II richtlijn voor deze zomer wordt ook steeds onwaarschijnlijker, niet enkel door de vele vragen die de QIS heeft opgeroepen maar ook door de Solvency II verdragen (vooral de kwestie van de behandeling van de lange termijn garanties die ook voor IORPs relevant zijn, en de publicatie van een nieuw groenboek 'Langetermijnfinanciering van de Europese economie'.(zie verder)). EIOPA denkt ondertussen na over de kwaliteit van de sponsor ondersteuning en verwacht wordt dat zij hierover uiterlijk eind juni 2013 een rapport met herziene technische specificaties zal publiceren. Dit zou in een volgende QIS (zo gevraagd) getest kunnen worden om de HBS beter te kunnen plaatsen in een mogelijk toekomstig Europees solvabiliteitsraamwerk voor pensioenfondsen.

Table 3.1: Approaches to completing the QIS in participating countries		
	IORPs	Supervisor
Belgium	14	-
Germany : Pensionsfonds	11	-
: Pensionskassen	27	
Ireland	-	representative data
Netherlands	9	-
Norway	7	-
Sweden : Pension funds	9 provided input	completed spreadsheet
: Pension foundations	-	representative data
: Art 4 insurer	1	-
United Kingdom	21 provided input	6,432 IORPs

Bron: EIOPA, QIS on IORPs Preliminary Results for the European Commission

Zie ook:

https://eiopa.europa.eu/fileadmin/tx_dam/files/consultations/QIS/OPC/qis1/Outcome/EI_OPA-BoS-13-021_QIS_on_IORPs_Preliminary_Results_for_EC_-_20130409.pdf

In de marge:

De EPP (European People Party) heeft te kennen gegeven het kandidaatschap voor de positie van Europese Ombudsman van Ria Oomen-Ruijten, het Nederlandse boegbeeld in de EP voor pensioenfondsen, te steunen. De Europese Ombudsman waakt over klachten van de Europese burger over de Europese instellingen. Ria Oomen-Ruijten verklaarde:

"De Europese instellingen zijn er voor de Europese burgers. Ze moeten betrouwbaar en toegankelijk zijn. Sociale gelijkheid is al heel mijn leven mijn drijfveer geweest."

Het Europese Parlement kiest in juli a.s. vervroegd een nieuwe ombudsman, daar de huidige Ombudsman opstapt vanwege gezondheidsredenen. Als mevrouw Oomen-Ruijten verkozen wordt, is zij de eerste vrouw die deze positie bekleedt.

NAAR EUROPEES HERSTEL EN AFWIKKELINGSKADER VOOR VERZEKERAARS?

Momenteel wordt er een voorstel tot totstandbrenging van een kader voor herstel en afwikkeling van banken door de Europese Raad en het Europees Parlement besproken. Het is mogelijk dat er ook een kader voor niet-bancaire financiële instellingen zoals verzekeraars komt. De consultatie van de Europese Commissie daaromtrent is beëindigd in december 2012 en een samenvatting van de reacties is inmiddels beschikbaar. De nadruk hierbij lag op centrale tegenpartijen, centrale afwikkelingsmechanismen en systeemrelevante verzekeraars. Er waren in totaal 67 reacties, waarvan uit Nederland van het Ministerie van Financiën en van het Instituut Financieel Recht van de Radboud Universiteit Nijmegen.

Volgens de verzekeraars zijn afwikkelingsmaatregelen niet nodig voor de verzekeringssector, de nadruk zou dienen te liggen op herstelmechanismen. Echter, het huidige of imminente raamwerk dekt deze behoefte al voldoende, en de risico's die niet-verzekeringsactiviteiten zouden kunnen betekenen voor de financiële stabiliteit kunnen het eenvoudigst beheerst worden via verhoogd risicobeheer, verhoogd toezicht en de governance vereisten zoals ORSA in SII.

Kay Swinburne (ECR, GB) heeft inmiddels door middel van een eigen initiatief voorstel het debat in het EP over een herstel- en afwikkelingsraamwerk voor niet-bancaire financiële instellingen op gang gebracht. De stemming hierover staat in het najaar gepland.

Zie ook: http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2012/nonbanks_en.htm
http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2012/nonbanks/summary-of-replies.pdf

NIEUWS VAN EIOPA

Op 15 maart jl. hebben EIOPA en de Wereldbank een memorandum getekend over de ontwikkeling van de wereldwijde verzekeringssector. Daardoor kunnen beide organisaties samen gaan werken op het vlak van regelgeving en toezicht in de verzekeringssector om consumenten bescherming te promoten.

Ook op het vlak van identificatie van systeemrisico's kunnen ze de handen ineen slaan. In het memorandum is rekening gehouden met kennis uitwisseling (met uitsluiting van vertrouwelijke informatie) en uitwisseling van 'best practices'. Carlos Montalvo, Executive Director bij EIOPA, zei naar aanleiding van de ondertekening:

"EIOPA is ervan overtuigd dat een globale sector zoals verzekeringen ook wereldwijde oplossingen nodig heeft. In een sector gebaseerd op risico's hebben alle partijen, maar vooral de consument, sterk baat bij op risico gebaseerde regelgeving en toezicht. Een samenwerking met de Wereldbank is (...) een nodige stap in de goede richting."

Zie ook: https://eiopa.europa.eu/fileadmin/tx_dam/files/pressreleases/2013-03-15_MoU_WB-EIOPA.pdf

De Stuurgroep van de Europees-Amerikaanse Verzekeringdialoog (ter verbetering van het wederzijdse begrip en samenwerking) kwam samen in Basel op 21 maart 2013. Een werkplan voor de periode 2013-2017 is daar opgesteld en partijen bereikten een overeenkomst over de prioriteiten en over het tijdspad voor de implementatie van eerder overeengekomen initiatieven (door de Stuurgroep uitgewerkt in het "Way Forward Document" (december 2012)). Één van de onderdelen van het vijfjarenplan is de overeenkomst om in 2013 vooral de nadruk te leggen op initiatieven met betrekking tot het beroepsgeheim van de toezichthouders, herverzekerings onderpand vereisten en om aan andere initiatieven met betrekking tot solvabiliteits- en kapitaalsvereisten, groepstoezicht en controle activiteiten 'op locatie' beginnen te werken. De Stuurgroep heeft later in het jaar een openbare bijeenkomst over de resultaten gepland.

Zie ook: https://eiopa.europa.eu/fileadmin/tx_dam/files/pressreleases/2013-04-02_EU-US_Dialogue_Project.pdf

Ook publiceerde EIOPA in maart haar kwartaaloverzicht over de gezondheid en stabiliteit van de verzekerings- en pensioenmarkt in de vorm van een 'Risk Dashboard'. EIOPA identificeert als macro risico de huidige economische situatie - een combinatie van bezuinigingsmaatregelen, stijgende werkloosheid en geremde groei - deze kan volgens de toezichthouder een negatieve invloed hebben op de marktvraag. Op gebied van het krediet- en marktrisico onderstreept EIOPA dat West -Europa nog steeds geplaagd wordt door een lage rendementsomgeving met een lage swaprentevoet op 10 jaar. De rentegaranties op levensverzekeringen zijn gemiddeld 50 basispunten lager dan vier jaar geleden. Verder was de rentabiliteit van het eigen vermogen vooral in het laatste kwartaal erg sterk, gecompenseerd door een lichte afname in de solvabiliteitsratio's in zowel leven als in niet-leven, volgend op de lichte toename in het vorige kwartaal.

Zie: https://eiopa.europa.eu/fileadmin/tx_dam/files/publications/fin-stability/Risk_Dashboard/2013-03-22/EIOPA_Risk_Dashboard_March_2013.pdf

De herziene versie van de Risk Summary is (maart 2013):

Risk	Score	Impact	Timing	Qualification
Macro *		High	Short-term	<ul style="list-style-type: none"> Political risk with regard to sovereigns and Eurozone Weak worldwide growth outlook with a significant dispersion in outlook within Eurozone
Credit *		Very High	Short-term	<ul style="list-style-type: none"> Sovereign and corporate spreads somewhat declining Corporate spreads might not fully capture default risk
Market		High	Medium-term	<ul style="list-style-type: none"> Low-yield environment increases re-investment risk Equity and property markets appear robust in many EU countries, but might be driven by cheap liquidity
Liquidity/ funding		Medium	Medium-term	<ul style="list-style-type: none"> Lapse rates stabilised Funding via cat bonds intact
Profitability/ Solvency		Medium	Structural	<ul style="list-style-type: none"> Solvency ratios slightly declining Profitability indicators in general positive (return on equity, combined ratio and investment income)
Interlinkages/ Imbalances		High	Medium-term	<ul style="list-style-type: none"> Risk of banking crisis spillovers Some balance sheet deleveraging in the insurance sector
Insurance *		Medium	Structural	<ul style="list-style-type: none"> Uncertainty about medium-term sustainability of growth

For more definitions see legend on slide 8.

* Expert judgment applied, see slide 4.

14 March 2013 – EIOPA Risk Dashboard

Een andere interessante ontwikkeling is de publicatie van een consultatie op 27 maart door EIOPA over een tweetal onderwerpen: 1) een voorstel voor aanbevelingen over klachtenafhandeling voor verzekeringstussenpersonen en 2) een ontwerpverslag over best practices voor verzekeringstussenpersonen bij klachtenafhandeling. Deze aanbevelingen zijn ontworpen om een raamwerk voor verzekeringstussenpersonen in te stellen dat moet helpen bij de afhandeling van klachten. De consultatie loopt tot 28 juni 2013.

Tenslotte publiceerde EIOPA op 8 april jl. een consultatie over de 'discussienota over het standaardformule ontwerp en kalibratie voor bepaalde lange termijn investeringen' (*discussion paper on standard formula design and calibration for certain long-term investments*). Vorig jaar heeft de Europese Commissie kenbaar gemaakt te gaan werken aan duurzame groei in de Europese Unie om zodoende werkgelegenheid te vergroten en concurrentie te versterken. Daarom heeft de Europese Commissie in september 2012 aan EIOPA gevraagd om te onderzoeken of de kalibratie en het ontwerp van de kapitaalvereisten voor lange termijn investeringen van verzekeraars in bepaalde beleggingscategorieën onder het beoogde Solvency II regime aangepast dient te worden. EIOPA is gevraagd dit te doen zonder de prudentiële aard van het regime in gevaar te brengen. Hoewel de Commissie graag een antwoord had gekregen op 1 Februari heeft EIOPA nu pas een voorlopig en gedeeltelijk antwoord geformuleerd. Het antwoord is nog voorlopig omdat het slechts een discussienota is waarin EIOPA vooral naar verdere data vraagt om een verandering in kalibratie eventueel te ondersteunen. De consultatie loopt nog tot 28 mei 2013.

Zie ook: <https://eiopa.europa.eu/consultations/consultation-papers/index.html>

HERZIENING RICHTLIJN BEROEPSKWALIFICATIES

De Europese Commissie heeft op 19 december 2011 een voorstel voor een herziening van de richtlijn beroepskwalificaties gepubliceerd. Dit is ook relevant voor actuarissen. Het beroep actuaaris is in vijf Europese lidstaten gereguleerd, namelijk Groot-Brittannië, Denemarken, Polen, Slowakije en Tsjechië. Dit betekent dat Nederlandse actuarissen hun opleiding moeten laten erkennen, voordat zij dit beroep in deze lidstaten mogen uitoefenen.

Er zijn vier onderdelen in het voorstel die voor actuarissen belangrijk zijn. Ten eerste het introduceren van een Europese beroepskaart waarmee kwalificaties gemakkelijker worden erkend. Er moeten centrale service punten komen in landen, waar burgers hun opleiding kunnen laten erkennen. Er wordt gestreefd naar meer automatische erkenning door de invoering van gemeenschappelijke opleidingskaders. Tot slot, gaan de lidstaat evalueren of de gereguleerde beroepen nog wel beschermd moeten worden.

Op 23 januari heeft de verantwoordelijke commissie Interne Markt en Consumentenbescherming (IMCO) van het Europees Parlement, op enkele amendementen na, ingestemd met het voorstel van de Commissie. Het voorstel is in februari 2013 in de plenaire vergadering van het Europees Parlement besproken. In het Europees Parlement is Bernadette Vergnaud (Fr, S&D) aangewezen als rapporteur.

De Raad heeft het voorstel al besproken. Er is consensus over het verminderen van het aantal gereglementeerde beroepen. Verder is de Raad van mening dat de beroepskaart er alleen moet komen wanneer er een duidelijk mobiliteitspotentieel bestaat bij een beroepsgroep, de kaart kosteneffectief is en echt toegevoegde waarde voor de EU heeft. De richtlijn is van algemene aard. Het vormt een systeem voor de erkenning van gereglementeerde beroepen, maar het zijn de afzonderlijke lidstaten die bepalen of een beroep gereglementeerd is of niet. Er zijn een aantal uitzonderingen (artsen, architecten, verpleegkundig personeel) maar actuarissen vallen hier niet onder. In Nederland is het beroep dus niet gereglementeerd. Voor zover bekend is in Nederland de titel 'actuaaris' daardoor niet beschermd. In de hierboven genoemde landen is het beroep wel beschermd, wat betekent dat men het beroep niet zo maar mag uitoefenen en de titel alleen mag gebruiken als de juiste beroepskwalificatie behaald is. Een Nederlander zal daarom waarschijnlijk examens moeten afleggen of een 'adaptation period' moeten ondergaan.

De landen waarin het beroep gereglementeerd is zijn te vinden in de Europese database: http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/regprof/index.cfm?action=profession&id_profession=5190. Hierin is te vinden dan in de periode 2007–2011 in totaal 9 Nederlandse actuarissen zijn toegelaten op de Britse arbeidsmarkt.

G-SIFI's EN DE VERZEKERINGSSECTOR

De FSB (Financial Stability Board) beslist welke instellingen kwalificeren als SIFI (Systemically Important Financial Institution), maar welke verzekeraars als G-SIIs gekwalificeerd worden (Global Systemically Important Insurers) is nog steeds niet bekend. De verwachting was dat dit tegen april bekend zou zijn, 'if any'. Dit is inmiddels vertraagd en het IAIS en de FSB zullen waarschijnlijk pas laat in het tweede kwartaal de lijst publiceren, vermoedelijk ergens in juni of juli a.s.

Volgens Yoshi Kawai, secretaris-generaal van het IAIS zal:

" Een G-SII (...) bepaald worden door de FSB en de nationale autoriteiten, in consultatie met het IAIS. We hebben eerder al gezegd dat een voorlopige lijst met G-SIIs wellicht verwacht kan worden van het FSB in april 2013."

Redenen voor deze vertraging zijn volgens experts het complexe proces om de G-SIIs aan te wijzen (elk voorstel gaat van IAIS meeting, IAIS akkoord, IAIS voorstel, naar IAIS en FSB subcommittee meeting, en uiteindelijk van FSB subcommittee naar FSB board), de werkdruk bij het FSB van andere lopende dossiers (banksector) en de moeilijkheid om een klasseringsmethode en beleidsmaatregelen te ontwikkelen en te testen door het IAIS.

Het IAIS heeft vorig jaar een voorlopige lijst van 48 (her)verzekeringsgroepen beoordeeld waarvan er een 15-tal waarschijnlijk systeemrelevant zijn. Selectie gebeurt op basis van grootte, internationale uitwaaiing en het belang van niet-traditionele niet-verzekeringsactiviteiten (NTNI). De definitie van deze NTNI business blijft een heikel punt. Volgens een recent rapport van het CRO Forum vallen kredietverzekeringen, handel in afgeleide producten voor ALM doeleinden, CDSs en variabele lijfrenten daar niet onder. Het IAIS heeft al aangegeven dat traditionele verzekeringsbusiness geen systeemrisico inhoudt maar het FSB is blijkbaar voorzichtiger. What's in a name?

Terwijl de banken in de tussentijd hebben 'geprofiteerd' van het feit of ze al dan niet systeemrelevant zijn (aangezien dit in de praktijk leidt tot een impliciete staatsgarantie), lijken de grote verzekeraars liever op safe te spelen en betwisten zij een dergelijke aanwijzing.

Voor de 28 G-SIFIs aan de bankenkant geldt onder andere in eerste instantie een extra kapitaalbuffer, met gradueel andere vereisten; wat de vereisten aan de verzekeringkant worden is nog niet duidelijk. De nieuwe regels zouden van kracht worden in 2019. Een verhoogd toezicht is zeker één van de mogelijkheden.

GROENBOEK LANGE TERMIJN FINANCIERING

De Europese Commissie heeft eind maart een Groenboek aangenomen dat het startsein geeft voor een drie maanden durende openbare raadpleging over de wijze waarop het aanbod van lange termijn financiering moet worden bevorderd en het systeem van financiële bemiddeling voor langetermijninvesteringen in Europa moet worden verbeterd en gediversifieerd. Langetermijninvesteringen vertegenwoordigen bestedingen die de productieve capaciteit van de economie verhogen. Voorbeelden hiervan zijn energie-, vervoers- en communicatie-infrastructuren, industriële en dienstverleningsfaciliteiten, klimaatveranderings- en eco-innovatietechnologieën, alsook onderwijs, onderzoek en ontwikkeling. Europa wordt momenteel geconfronteerd met een grote behoefte aan investeringen op lange termijn, die cruciaal zijn om duurzame groei te ondersteunen. Om langetermijninvesteringen te financieren, dienen overheden, ondernemingen en gezinnen toegang te hebben tot voorspelbare langetermijnfinanciering.

De financiële crisis heeft het vermogen van de financiële sector in Europa om investeringen op lange termijn te kanaliseren beïnvloed. Het is dus van essentieel belang om na te gaan welke stappen kunnen worden genomen om de beschikbaarheid van langetermijnfinanciering te verbeteren. Het Groenboek spitst zich hier dan ook op toe.

Een van de belangrijke vragen is of de in Europa historisch grote afhankelijkheid van banken om langetermijninvesteringen te financieren zal moeten wijken voor een meer gediversifieerd systeem waarin directe kapitaalmarktfinanciering (d.w.z. obligatiefinanciering) een significant groter aandeel heeft en waarbij institutionele beleggers (bijvoorbeeld pensioenfondsen) of andere alternatieven sterker betrokken zijn. De financieringsbehoeften van kmo's verdienen bijzondere aandacht omdat zij lange termijn groei kunnen ondersteunen. Zij dienen toegang te verkrijgen tot bancaire en niet-bancaire financiering.

Met behulp van de reacties op de raadpleging zal de Commissie kunnen bepalen welke stappen zij moet ondernemen om de belemmeringen voor langetermijnfinanciering op te heffen. De follow-up kan verschillende vormen aannemen, zowel wetgevende als niet-wetgevende instrumenten.

Voor meer informatie zie:

http://ec.europa.eu/internal_market/finances/financing-growth/long-term/index_en.htm

VERORDENING GEGEVENSBESCHERMING

In januari 2012 publiceerde de Europese Commissie een voorstel voor een verordening op het gebied van gegevensbescherming. De Raad van Ministers en het Europees Parlement bepalen momenteel hun onderhandelingspositie. Daarna zullen de onderhandelingen tussen Parlement en Raad beginnen. Een voorgestelde aanpassing is specifiek relevant voor de actuarissenbranche.

De branchevereniging van Europese verzekeraars, [Insurance Europe](#), uit haar zorg over het verbod op 'profiling'. Verzekeraars maken veelvuldig gebruik van geautomatiseerde systemen die risicoprofielen opstellen en baseren de hoogte van de premie op deze profielen. Uit het voorstel van de Commissie wordt niet duidelijk of deze profielen straks niet meer gebaseerd mogen worden op onder andere het gedrag, de gezondheid en de economische situatie van de verzekerde. Een aantal Europarlementariërs van de EPP en ALDE-fracties heeft amendementen ingediend om ervoor te zorgen dat het verbod op profiling niet aangescherpt wordt. Anderen, zoals Sophie in 't Veld van D66, willen vooral verduidelijken dat de nieuwe regels bedoeld zijn tegen profiling gebaseerd op het gedrag van burgers online.

Op 29 mei stemt de Parlementaire Commissie voor Burgerlijke Vrijheden over het onderhandelingsmandaat en zal duidelijk worden of de amendementen aangenomen worden.

DG INTERNE MARKT, AFDELING PENSIOENEN & VERZEKERINGEN

Karel van Hulle, hoofd van de afdeling Pensioenen en Verzekeringen binnen het DG voor de Interne Markt is met pensioen gegaan. Zijn opvolger is de Oostenrijker Klaus Wiedner. Wiedner heeft Van Hulle per 1 maart jl. opgevolgd. Hij werkt sinds 1996 bij de Europese Commissie, waar hij bij de juridische dienst is begonnen. Hij is van oorsprong jurist. De plaatsvervanger (deputy) van Van Hulle, Ulf Linder, is opgevolgd door Stephen Ryan.

EUROPESE AGENDA 2013

2013

21 mei 2013	Stemming EP over SSM
27 mei 2013	Stemming ECON over IMD II
28 mei 2013	Einde Consultatie EIOPA over standaardformule ontwerp en kalibratie voor bepaalde lange termijn investeringen
25 juni 2013	Einde consultatie groenboek lange termijn financiering
juni-juli 2013	Voorstel IORP II richtlijn
10 juni 2013	Plenaire stemming over O II (voorlopig)
10 juni 2013	Implementatie eerste deel veranderingen FICOD I
14 juni 2013	Rapport van EIOPA en nationale autoriteiten over de LTGA over O II
19 juni 2013	Eind consultatie over tussentijdse maatregelen SII
28 juni 2013	Einde consultatieronde EIOPA over klachtenafhandeling
30 juni 2013	Huidige Omzettingsdatum SII
eind juni 2013	Verwacht rapport EIOPA over sponsor ondersteuning
1 juli 2013	Start van het Litouwse voorzitterschap
1 juli 2013	Toetreding Kroatië tot de Europese Unie
12 juli 2013	Definitief rapport O II: LTGA
22 juli 2013	Implementatie tweede deel veranderingen FICOD I
september 2013	Hervatting triloog over O II
10 september 2013	Plenaire stemming EP over IMD II
22 oktober 2013	Plenaire stemming in het EP over O II
1 november 2013	Publicatie EIOPA tussentijdse maatregelen SII

2014

1 januari 2014	Voorziene Toepassing van SII (volgens de "Quick fix" directive)
1 januari 2014	Ingangsdatum CRD IV
1 juli 2014	Inwerkingtreding SSM

AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN

CEA:	European (re)insurance federation, nu herdoopt tot Insurance Europe
CRD IV:	Capital Requirements Directive
CCP	Anticyclische premie
EBA:	European Banking Authority
ESAs:	European Supervising Authorities
ECON:	Committee on Economic and Monetary Affairs (EP)
EFRP:	European Federation for Retirement Provision (nu Pensions Europe)
EIOPA:	European Insurance and Occupational Pensions Authority
EPP	European People Party
ESM:	Europees Stabiliteitsmechanisme: permanent financieel noodfonds dat leningen gaat verstrekken aan EU-lidstaten die in financiële problemen verkeren.
ESMA:	European Securities and Markets Authority
FICOD:	Financial Conglomerates Directive
GTM:	Gemeenschappelijk Toezichtmechanisme (EN: SSM)
IMCO	Commissie Interne Markt en Consumentenbescherming (EP)
IMD:	Insurance Mediation Directive
IORP-richtlijn:	Richtlijn voor (European) Institutions for Occupational Retirement Provision
Joint Committee:	Cross-sectoraal comité waarin de drie sectorale toezichthouders (EIOPA, EBA, ESMA) crosssectorale consistentie in het Europese toezicht waarborgen, in het Nederlands Gemengd Comité genoemd
LTG:	Long-term Guarantees
LTGA:	Long-term Guarantees Assessment
MIFID:	Markets in Financial Instruments Directive
OII:	Omnibus II
S&D:	Group of the Progressive Alliance of Socialists and Democrats
SII:	Solvency II

EU NIEUWSBRIEF ACTUARIEEL GENOOTSCHAP

SCR:	Solvency Capital Requirement
Sixpack:	Het "six-pack" zijn zes richtlijnen en verordeningen die het economische bestuur in de EU moeten aanscherpen. Vier voorstellen hebben betrekking op begrotingsaangelegenheden, waaronder een hervorming van het stabiliteit- en groeipact van de EU, terwijl twee nieuwe verordeningen gericht zijn op het binnen de EU en de eurozone doeltreffend opsporen en aanpakken van macro-economische onevenwichtigheden. Het 'six-pack' is op 13 december in werking getreden.
Sunrise clause:	Regeling waarbij een (deel van) een wet of regeling, of de uitvoeringsbepalingen daarvan, later in werking treedt/treden
ToR:	Terms of Reference
QIS:	Quantitative Impact Study

Deze Nieuwsbrief is geschreven door Lodewijk Buschkens en Lieve Lowet, partners bij ICODA European Affairs. Beiden hebben meer dan vijftien jaar praktijkervaring in Brussel. ICODA European Affairs is sinds 1991 actief op het gebied van Europese belangenbehartiging. Het kantoor van ICODA is gevestigd midden in de Europese wijk van Brussel. Vanuit deze centrale positie verleent het bureau diensten aan het bedrijfsleven, nationale en lokale overheden, NGO's, de Europese Commissie en Europese koepelorganisaties. Naast monitoring bestaat de dienstverlening uit advisering en uitvoerende werkzaamheden op het gebied van European Affairs. ICODA adviseert haar cliënten over de te volgen lobbystrategie, de juiste timing van de lobby en de wijze van informatieverstrekking aan de Europese beleidsmakers.